

ПЛАН РАДА ЗАШТИНИКА ГРАЂАНА

Увод

Када се анализира досадашња пракса Заштеника грађана, долази се до закључка да је ова институција заживела у правном поретку Републике Србије. Узимајући у обзир остварене резултате Саше Јанковића, који је ту институцију водио од њеног оснивања, као и поверење грађана у институцију, могло би се констатовати да је њен процес стварања суштински окончан и да је време за идентификацију проблема у раду институције, да би се уочени недостаци отклонили и предузеле мере за њихово отклањање и унапређење.

Става сам да је Саша Јанковић урадио веома значајан посао у успостављању Заштитника грађана, те да је на пољу заштите основних људских права водио веома проактивну политику у циљу решавања проблема мањинских и рањивих група, заштите појединачних права и јачања саме институције. Уверен сам да тај посао нико не би урадио боље од претходног заштитника.

Са друге, стране, циљеви који су у досадашњем раду постављани као приоритетни, нису суштински мењани од оснивања институције, иако би с обзиром на протек времена и динамичне промене у друштву тако нешто било очекивано. Стога ће план рада бити конципиран пре свега на редефинисању приоритета, који сами по себи подразумевају и примену новог, још агилнијег и свеобухватнијег приступа као и успостављања нових механизма за остваривање циљева, у складу са законом.

Правни оквир и надлежност

План рада Заштеника базиран је на примени Устава Републике Србије и Закона о заштитнику грађана. Поред тога, на ову институцију се примењују и други закони и подзаконски акти¹, с тим што је њихова примена веома ограничена.

У таквом правном оквиру, Заштеник грађана има надлежност да:

- Испитује претпоставке за остваривање права и слобода грађана, пре свих изборног процеса у Републици Србији² и супротстави се сваком смањењу обима основних људских права и слобода грађана³

¹ Непосредно или посредно, укључујући и препоруке Савета Европе и сл.

- Иако нема надлежност да врши контролу Владе, Народне скупштине, судова и тужилаштва, ипак може предузимати одређене мере против појединаца из тих органа⁴ у ситуацији када је очигледно да су прекорачили своја овлашћења на штету основних људских права и основних слобода грађана⁵; у сваком случају Заштеник има надлежност да покрене поступак оцене уставности аката ових органа;
- Обавештава јавност о грубим повредама јавног поретка од стране свих органа јавне власти, укључујући и оне које није овлашћен да контролише
- Обавештава јавност о последицама пресуда Европског суда за људска права и њиховој имплементацији у правни поредак Републике Србије;
- Подноси законске иницијаве и предлоге акта у оквиру својих надлежности.

У оквиру надлежности, биће дефинисани и програм и циљеви рада Заштеника.

Програм и циљеви Заштитника грађана

Заштеник грађана у наредном периоду ће као следеће програмске приоритете:

- Извршити свеобухватну контролу законитости изборног процеса у Републици Србији, која подразумева контролу рада Републичке изборне комисије и бирачких одбора, донети одговарајућа мишљења и препоруке, те предложити измену законских прописа, односно поднети иницијативу за оцену уставности појединих прописа;
- Извршити свеобухватну контролу здравственог система у Републици Србији, која подразумева контролу Министарства здравља, донети одговарајућа мишљења и препоруке, те предложити измену законских прописа, односно поднети иницијативу за оцену уставности појединих прописа;
- Извршити свеобухватну контролу правосудног система у Републици Србији, која подразумева разматрање рада Високог савета судства, Државног већа тужилаца и контролу Министарства правде, донети одговарајућа мишљења и

² Члан 1 и 17 Закона о заштитнику грађана

³ Члан 20 Устава Републике Србије

⁴ Нпр. поднети кривичну пријаву, обавестити органе који јесу надлежни за испитивање законитости рада тих органа, попут Високог савета судства, Народне скупштине и сл.

⁵ Члан 1 Закона о заштитнику грађана

препоруке, те предложити измену законских прописа, односно поднети иницијативу за оцену уставности појединих прописа;

- Извршити свеобухватну контролу банкарског система у Републици Србији, која подразумева контролу Народне банке Србије, Агенције за осигурање депозита и других институција. Испитати делотворност заштите корисника банкарских услуга, и предложити измену законских прописа, односно поднети иницијативу за оцену уставности појединих прописа; Посебан акценат ставити на преварно поступање банака и кредите индексиране у швајцарским францима.
- Извршити свеобухватну контролу рада Министарства унутрашњих послова, донети одговарајућа мишљења и препоруке, те предложити измену законских прописа, односно поднети иницијативу за оцену уставности појединих прописа;
- Започети свеобухватни рад на испитавању предуслова за остваривање начела добре управе у пракси, која подразумева да државни службеници испуњавају законске услове за рад у државним органима, предложити разрешење функционера у случају злоупотреба и поднети кривичне пријаве;
- Анализирати утицај политике на остваривање добре управе и поштовање основних људских права грађана;
- Извршити контролу РЕМ-а, Медијског јавног сервиса и Новинске агенције Тањуг. Иницирати доношење Закона о Тањугу. Поднети кривичне пријаве и затражити разрешење функционера.
- Извршити контролу Министарства привреде и Комсије за контролу државне помоћи, пре свега у погледу доделе субвенција, с обзиром да је иста у директној вези са правом на имовину грађана Србије. Обавестити јавност о резултатима контроле.

У свим наведеним случајевима, Заштеник ће своју надлежност засновати на контроли законитости рада управе, односно на идентификацији системских пропуста којима се крше основна људска права грађана Србије, у случајевима да по претходно наведеном основу Заштеник не би могао засновати надлежност.

Осим поменутих приоритета Заштеник ће наставити са заштитом појединачних права грађана, при чему ће она питања која имају системски карактер, а која се поставе у појединачним притужбама третирати као приоритет.

II Заштеник грађана ће такође:

- Иницирати доношење Закона о изборима, као и предложити измене и допуне Закона о избору председника Републике и Закона о избору народних посланика
- Иницирати доношење Закона о интегритету носилаца јавних функција
- Иницирати доношење Закона о пореклу имовине
- Иницирати измене и допуне Закона о образовању
- Иницирати доношење Закона о сукобу интереса
- Иницирати доношење Закона о приватности
- Донети нови предлог Кодекса добре управе
- Иницирати доношење Кодекса етике јавних функционера
- Предложити и иницирати и друге опште акте за које нађе да доприсе заштити грађана, њихових људских права и основних слобода

Заштитник ће у оквиру претходно дефинисаних приоритета поступати у складу са својим надлежностима, што подразумева различите активности у зависности од области која захтева измене законске регулативе.

III Заштитник грађана ће свакако, ради утврђења надлежности донети одговарајућа мишљења која ће обезбедити виши степен правне сигурности и правне извесности, како у односу на грађане, тако и у односу на друге органе јавне власти и то следећа мишљења:

- Мишљење Заштитника грађана о надлежности за поступање у односу на Високи савет судства
- Мишљење Заштитника грађана о надлежности за поступање у односу на Државно веће тужилаштва
- Мишљење Заштитника грађана о надлежности за поступање у односу на Агенцију за борбу против корупције
- Мишљење Заштитника грађана о надлежности за поступање у односу на Народну банку Србије
- Мишљење Заштитника грађана о надлежности за поступање у односу на органе за спровођење избора

- Мишљење Заштитника грађана о надлежности за поступање у односу на јавне извршитеље и јавне бележнике
- Мишљење Заштитника грађана о надлежности за поступање у односу на РЕМ и медијске јавне сервисе
- Мишљење Заштитника грађана о надлежности за поступање у односу на функционере Владе Републике Србије, Народне скупштине, Уставног суда, судова и јавних тужилаштава

Коначно, Заштитник грађана ће установити базу пресуда Европског суда за људска права, са одговарајућим мишљењем о томе на који начин и под којим условима свака појединачна пресуда захтева промену у правном поретку.

Време потребно за имплементацију програма

Заштитник грађана ће у року од годину дана од дана ступања на дужност у потпуности спровести програмске циљеве из тачке I и III, као и тачке II, уз ограду да радње из те тачке не зависе искључиво од Заштитника грађана.

У истом периоду Заштитник ће побољшати рад по притужбама грађана, на начин што ће у сваком случају у коме сматра да постоји надлежност другог органа, притужбу по службеној дужности прослеђивати том органу са захтевом да буде информисан о резултату,

У свим осталим питањима, Заштитник ће наставити са досадашњом праксом поступања, уз тенденцију да се уз мере специјалне превенције предузимају и оне које су генералне природе, како би се сличне ситуације избегавале у будућности.

У Београду, 15.04.2017.године

Војин Биљић